

PAPER DETAILS

TITLE: 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Hikâyelerin Karakter Eğitimi Açısından İncelenmesi

AUTHORS: Mehmet KURUDAYIOĞLU, Bayram BAS, Necmi AYTAN

PAGES: 22-37

ORIGINAL PDF URL: <https://www.anadiliegitimi.com/tr/download/article-file/14857>

Ana Dili Eğitimi Dergisi
Journal of Mother Tongue Education
ADED – JOMTE
www.anadiliegitimi.com

7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Hikâyelerin Karakter Eğitimi Açısından İncelenmesi¹

*Mehmet Kurudayıoğlu**

*Bayram Baş***

*Necmi Aytan****

Özet

Eğitimin insanda ortaya çıkardığı en önemli sonuç *kişiliktir*. Kişilik sahibi birey, yaşadığı topluma uyum sağlayacak ve gelecek kuşaklara da aynı niteliklere sahip birey yetiştirmede etken olacaktır. Kişiliğin oluşması mizaç yanında insanın doğduktan sonra kazanacağı karaktere de bağlıdır. Bu noktada da karakter eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada, 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâyeler karakter özellikleri, karakter gelişimi, karakter eğitimi ve iletiler açısından değerlendirilmiştir. Hikâye metinlerinde ne gibi karakterlerin bulunduğu, bu karakterlerin metinlerde nasıl işlendiği ve karakterlerin öğrencilere neler kazandırdığı gibi sorulara cevap aranmıştır. Veriler MEB ve Koza Yayınları'na ait 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan sekiz hikâye metninden elde edilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman tarama yöntemi ve içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen bulgular yorumlanmış ve karakter eğitimi açısından önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Karakter, karakter eğitimi, ileti, kurmaca metin, Türkçe ders kitabı.

An Analysis of the Stories in Relation to Character Education in 7th Grade Turkish Language Course Books

Abstract

Education is the most important result in humans revealed by the people. To ensure compliance with the community and individuals with personality, his future will be the same qualities with individual communities equal parenting factors. Next to the man's temperament will conduct after the formation of personality also depends on the character. At this point, the importance of character education. In this study, 7. The stories in their class Turkish character traits in terms of character education, character development, and messages. These characters are the characters, the story, what texts are handled and how to answer questions such as what the students giving the characters were sought. Data from the Ministry of education and the Koza Publications 7. Class Turkish textbooks have been getting eight stories contained in the text. Qualitative research methods in the study document scanning method and content analysis technique. Findings and interpreted in terms of character education made suggestions.

Keywords: Character, character education, the message, the fictional text, Turkish language course book.

¹ 5. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde (6-9 Haziran 2013, Çanakkale) bildiri olarak sunulmuştur.

* Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Çanakkale. E-posta: mkurudayi@hotmail.com

** Doç. Dr. İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, İstanbul. E-posta: bayrambas@gmail.com

*** Öğr. Gör. Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Isparta. E-posta: necmiaytan@sdu.edu.tr

Giriş

Eğitimin temel işlevlerinden biri topluma, ülkesine, insanî değerlere ve inançlarına sahip çıkan bireyler yetiştirmektir. Daha anne karnında başlayan eğitim, okul, sosyal çevre ve diğer etkenlerle birlikte kişiyi şekillendirmeye başlar. Eğitim, yaşadığımız ortamla kazanılan bir karakter ortaya çıkarır. Çocuk okul ve okul dışında dil becerilerini ve karakterini geliştirir. Karakter eğitimi bu noktada önem kazanır. Günümüzde bu konuda çalışmalar yapılmakta fakat yeterli olmamaktadır. Karakter eğitimi bazı ülkelerde okulların müfredat programında yer almakta, Türkiye’de ise karakter eğitimi bazı derslerin içinde işlenmektedir. Ayrıca bir ders olarak okutulmamaktadır.

İnsanlık tarihi içinde eğitimin amaçları, eğitilmiş mükemmel bir şahsiyetten beklenen temel özellikler, istenen beceri ve üstün başarılar sürekli değişmiştir. Amaçlar ve beklentiler toplumdan topluma, bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. Toplamların tarihî ve kültürel geçmişi, o zaman kesiti içindeki gelişmişlik durumu ve ihtiyaçları, gelecekteki çıkarları ve hedefleri kişiden beklenen özellikleri, dolayısıyla sosyalleşmeyi ve eğitim düzenini doğrudan etkilemektedir. Her toplum, kendisinin toplumsal kurumları olan eğitim-öğretim sistemi ve okullarıyla kendisini o andaki durumuna ve gelecekteki amaçlarına uygun bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Ergün, 1994).

Toplamlar ailelerden oluşur. Toplumun temel taşlarından olan aile, çocuğunun en iyi şekilde yetişmesini arzu eder. Onun karakterli, bilinçli ve çevresine uyumlu bir birey olması için elinden geleni yapar. Çocuğa karakter kazandırmada ailenin çabası bir yere kadardır. Çocuk belli bir yaşa gelince ailenin yanı sıra okul da işin içine girer. Çocuk ikinci bir mekân olarak okulu benimser. Çocuğun ailede oturmaya başlayan kişiliği okulla desteklenir. Çocuk için aile ve okul bir bütündür. Okullarda verilen eğitim çocukların sonraki yaşamlarını da şekillendirir. Böylece ailede başlayan süreç okulda da devam eder.

Karakter eğitimi, okulda uygulanan programlarla, uygulanan bir program yoksa bazı derslerin içinde çocuğa verilir. Çocukların bir plan dâhilinde alacağı karakter eğitimi uygulaması yoksa çocuk derslerin içeriğine göre örtük ve açık olarak bu değerleri alır. Türkçe dersleri bu karakter özelliklerini verme konusunda diğer derslerden daha etkilidir. Hem ana dili hem de içerik olarak çocuğa daha uygundur. Türkçe ders kitaplarında çocuklara karakter özellikleri aktarılırken MEB’in planladığı çerçeve dikkate alınır. Türkçe kitaplarındaki metinler de temalar da bu amaçla hazırlanmıştır. Bu amaçlar ders kitaplarında metinlerin içinde doğrudan ve dolaylı bir şekilde bulunmaktadır.

Eğitim programlarında belirlenen belli başlı kırktan fazla karakter özelliği vardır: Sabır, kararlılık, inanç, özgüven, barış, dostluk, vefa, hoşgörü, alçakgönüllülük, duyarlılık, dürüstlük, sorumluluk, güvenilirlik, bilimsellik, saygı, adil olma, cesaret, sevgi, vatan sevgisi, iyilik, yardımseverlik, misafirperverlik, dayanışma, merhamet, tutumluluk, paylaşma, kanaatkârlık, çalışkanlık, temizlik,

zamanı kullanma, bağlılık, onur, özgürlük, nezaket, estetik, şefkat, azim, huzur, doğaya saygı, öz saygı, aileye bağlılık gibi. Masal ve hikâyeler bu özelliklerin en çok bulunduğu türlerdir. Günümüzde çocukların ilgisini daha çok masal ve hikâye gibi tahkiyeli türlerin çektiği de ortadadır. Masal ve hikâyenin eskiden beri çocukların ilgisini çeken bir yazı türü olduğu bilinmektedir (Oğuzkan, 2001).

Türkçe kitaplarında öğrenciler birçok temayla karşılaşır. Bu temalar çocuklara dil becerilerini kazandırmada bir araçtır. Birçok yazınsal türün içinde hikâye diğer türlere nazaran ana dilini kazandırmada daha etkilidir. Araştırmamızın amacı, hikâye metinlerindeki karakter unsurlarını ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla aşağıda karakter, mizaç, kişilik, açık ve kapalı karakter, karakter eğitimi kavramları kısaca değerlendirilmiş; 7. sınıf hikâye metinlerinde kimlik, açık ve kapalı karakterlerin incelenmesi, karakter gelişiminin anlatılması, iletilerin tespiti ve karakter özelliklerinin ortaya konması gibi sorulara cevap aranmış, bunlar örnek bir metin üzerinde işlenmiştir.

Karakter

İnsanı kavramak için onun iç ve dış özelliklerinin iyi anlaşılması gerekir. İnsan gerçeğini tanımamız için onun fiziksel özelliklerini bütün incelikleriyle öğrenmemiz yeterli olmaz. İnsanı duygu, düşünce ve eylemlerinin bileşkesi olan karakter özellikleriyle tanımamız, bilmemiz gerekir (Sever, 2007).

Karakter, kişilikle eş anlamda kullanılır. Kişiye özgü davranışların bütünü olup insanın bedensel, duygusal ve zihinsel faaliyetlerine çevrenin verdiği değerdir. Bireyin karakteri, kişisel özelliklerle içinde yaşanılan çevrenin değer yargılarından oluşur (Çağdaş, 2002).

Karakter, insanın ruhi yeteneklerinin kişide özel olarak toplanmasıdır. Aynı zamanda insanın içinde bulunduğu çevrenin toplumsal değerlerinden ve ahlaki kurallardan meydana gelir. Karakter özellikleri, zamanla ve eğitimin etkisiyle değişir, gelişir (Uysal, 2008).

Karakter, bir bireyin kendisine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen ana özellik, seciye, huy, tabiat, öz yapı olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda bir insanı başkalarından farklı kılan zihinsel, duygusal, düşünsel ve ruhsal özelliklerin yanı sıra, alışkanlıklar, davranış tarzları, bakış açısı gibi öğelerin; yaşanılan toplumun ve kişinin yetiştirilme tarzının sosyokültürel değerler ile yorumlanarak değerlendirilmesi kişinin karakterini oluşturur (Karaca, 2008).

Karakter kavramının anlaşılması için mizaç, kişilik, kimlik ve açık-kapalı karakterlerin açıklanması yerinde olacaktır.

Mizaç

Mizaç, bireye ait bazı temel ve ayırt edici özellikleri ifade eden, günlük yaşantı içinde bireye özgü, oldukça sınırlı, belirli duygusal tepkilerin nitelik ve nicelik bakımından değişmesidir (Köknel, 1984).

Mizaç, karakter ve yetenek kavramlarının kişilikle yakın bir ilişkisi vardır. Mizaç, bireyin özellik gösteren tutumları, son derece kişisel olan davranış ve düşünceleridir. Karakter çoğu kez insan kişiliğinde bulunan, doğuştan var olan ve çevrenin tesiriyle kuvvetli olarak ortaya çıkan eğilimlerin tümüdür. Yetenek denilince bireyin sahip olduğu zihinsel ve bedensel kapasitesinin tamamından söz edilmektedir (Aytaç, 2000). Mizaç, karakter ve yetenek insanda bir bütün hâlinde bulunur. Bu da kişiliği ortaya koymaktadır.

Kişilik

Kişilik, sözcük olarak bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerin bütünüdür (TDK Türkçe Sözlük 2005) Latince “persona” kelimesinden türetilen kişilik, bireyin ayırıcı özelliği şeklinde tanımlanabilir (Aytaç, 2000).

Kişilik, insanı bütün yönleriyle içeren bir kavramdır. Karakter, mizaç, benlik, kimlik gibi kavramlar kişilikle ilgilidir. Karakter kişiliğin ahlaki yönünü oluşturur. Huy ve mizaç da kişiliğin duygusal tarafını açıklayan bir kavramdır. Benlik insanın algı ve değerlendirmelerinden meydana gelir. Kimlik ise benlik ve kişilik yerine de kullanılmaktadır. Bir bireyin belirli bir kimse olmasını sağlar (Kulaksızoğlu, 1999).

Kimlik

13-15 yaş grubu çocuklarını karakter, kişilik, mizaç gibi özelliklerinin yanında kimlik açısından da ele almak gerekir. Kimlik, bireyi yansıtan bir belirtidir. Onun bütün özelliklerini kapsayıcıdır. Hem kişinin kendisini nasıl gördüğü, hem de toplum tarafından nasıl görüldüğü, kimlik kavramıyla ilgili konulardır. Kişilik ise bir örgütlenmedir. Kişilik, bireyin kimlikler içinde ve kimliklerle bir örgütlenmesidir. Zira birey, kimlikler aracılığıyla toplumsal çevreye uyum sağlar (Aşkın, 2007).

Açık ve Kapalı Karakter

Hikâyelerde karakterlerin yüklendiği görev ve verdiği iletiler vardır. Metinlerdeki karakterlerin, yüklendiklerini tam anlamıyla yerine getirmesi, onların her kesime hitap etmesiyle olur. Özellikle ilköğretim çağındaki öğrenciler kendilerini buldukları, özdeşleştikleri karakterlere ilgi duyarlar. Hikâyede sürükleyici ve değişen karakterler onların ruh dünyalarını daha çabuk etkiler.

Her insanın iç ve dış görünüşü, yaşayışı, varlığı vardır. Başka bir deyişle, her birimizde iki insan

yer alır. Bunlardan biri dış insan, diğeri de iç insandır. Dış insan, şahsiyetin görünen kısmıdır. Sözlerimizle, davranışlarımızla, işlerimizle herkesin gözüne çarpan bazı niteliklerin ve hususların mal edildiği yanımızdır. Çevre için bir insanın karakteri bu niteliklerin ve kusurların toplamıdır. İç insan ise, şahsiyetin en önemli ve esrarlı yanısıdır (Özgü, 1969).

Açık karakter, roman, öykü, masal ve anlatılarda birçok özelliği ile okura tanıtılan, inandırıcı nitelikleriyle öne çıkan, okurun iyi bildiği karakterdir. Bu karakter yazarın aktarmak istediği iletilerin okurlarla paylaşılmasında etkin bir sorumluluk üstlenir. Kapalı karakter, özellikleri yüzeysel olarak tanıtılan, okurun iyi tanımadığı karakterdir. Bu karakterlerin çocuklara yaşam gerçekliğini anlatmada çok az katkıları vardır (Sever, 2007).

Karakter Eğitimi

Karakter eğitimi; öğrencilerin özellikle davranış bakımından iyi nitelikler geliştirmeleri üzerinde duran, öğrencilerde belli bir ahlak anlayış ve ölçüsüne göre birtakım özellikler geliştirme amacını güden eğitimidir.

Karakter eğitimi; çocuklukta oluşmaya başlayan kişilik için karakter oluşumuna katkıda bulunacak, ailenin yanı sıra eğitim kurumlarında sistemli olarak verilerek sağlıklı bir toplum oluşması açısından gerekli olan eğitimsel bir çalışmadır. Birey doğumdan itibaren önce aileden daha sonra yakın çevresinden, okulundan, medyadan bir kısım değerler alır veya öğrenir (Karaca, 2008).

Bu aldığı veya öğrendiği değerler karakter eğitimi vasıtasıyla insanda bir kişilik oluşturur. Yukarıda açıkladığımız unsurlar MEB'in Türkçe ders programında da yer almaktadır. Bu unsurlar programda örtük veya açık olarak ifade edilmiştir. Belirli bir plan dâhilinde yapılan ve müfredatta işlenen programlara açık program adı verilir. Örtük program ise öğrencilerin ihtiyaçlarından doğan, sosyal faaliyetlerle kazanılan, ahlaki disiplinler aracıyla elde edilen programdır. Uysal (2008: 23), bu iki programı "Yetişen yeni nesle temel insani değerleri kazandırmak, değerlere karşı duyarlılık oluşturmak ve onları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olmak" özellikleriyle açıklamaktadır.

Karakter eğitimi yoluyla öğrenciler hayatın zorluklarıyla başa çıkmaya çalışır. Olumlu yaklaşımlar sergileyerek saygı ve sorumluluk gibi karakter özelliklerini öğrenir. Karakter eğitimi dinlemek, paylaşmak ve öğrendiğini göstermek için öğrencileri cesaretlendirir ve böylece öğrenciler seçim yapmayı öğrenir (Gossett, 2006).

Bunlar yapılırken, değer telkin etme, değer açıklama, değer analizi önemli yöntemlerdir. Değer telkin etme, çocuklara örnek olay anlatma ve tarihî şahsiyetleri örnek gösterme, öğüt verme temeline dayanır. Değer açıklama, değer seçimini kişinin hiçbir dayatmaya maruz kalmadan özgürce yapmasıdır. Değer analizi, değerler arası ilişkileri ortaya çıkarmayı, herhangi bir olay veya durum karşısında akılcı düşünerek harekete geçme becerisi edinmeyi amaçlar (Karatay, 2011).

Bu değerlerin de ilk oluşum yeri ailedir. Fakat bu yeterli değildir. Aile, okul çağına gelene kadar çocuk için hangi değerlerin kazanılacağı konusunda temel kurum olsa da okullardaki eğitim, değerlerin kazandırılmasında merkezî bir role sahiptir (Kılınç, 2010).

Karakter eğitimi bu rolü yerine getirirken belli başlı ilkeler benimsemiştir ve iyi karakterin temeli olarak, ana ahlaki değerleri teşvik eder. Karakter eğitimi kapsamlı olarak, düşünme, hissetme ve davranış kazanmadır. Okul hayatının bütün temel değerlerini teşvik eden istençli ve aktiviteye yönelik yaklaşımları gerektirir. Karakteri geliştirmek için öğrencilerin ahlaki davranışlar sergilemelerine fırsatlar verilmelidir. Etkili karakter eğitimi, bütün öğrencilere saygı duyan ve onların öğrenmelerine yardım eden anlamlı ve rekabetçi program içerir. Karakter eğitimi öğrencilerin içsel motivasyonunu geliştirmeye çalışmalıdır. Tüm okul, personeli ile öğrencilerin eğitimlerine rehberlik eden, karakter eğitimi için sorumlulukları paylaşan ve aynı temel değerlere bağlı bir öğrenme ve ahlak topluluğu olmalıdır. Karakter eğitimi, hem akademik personelden hem de öğrencilerden ahlaki öncülük bekler ve iyi model olmayı gerektirir (Destebaşı, 2011).

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman tarama yöntemi kullanılmıştır. Türkçe ders kitaplarındaki hikâye metinlerinde tespit edilen karakterler ve iletiler incelenmiştir.

Çalışma, MEB ve Koza Yayınları Türkçe ders kitaplarında geçen hikâyelerdeki karakter eğitimi içinde yer alan *sabır, kararlılık, inanç, özgüven, barış, dostluk, vefa, hoşgörü, alçakgönüllülük, duyarlılık, dürüstlük, sorumluluk, güvenirlilik, bilimsellik, saygı, adil olma, cesaret, sevgi, vatan sevgisi, iyilik, yardımseverlik, misafirperverlik, dayanışma, merhamet, tutumluluk, paylaşma, kanaatkârlık, çalışkanlık, temizlik, zamanı kullanma, bağlılık, onur, özgürlük, nezaket, estetik, şefkat, azim, huzur, doğaya saygı, öz saygı, aileye bağlılık* gibi özellikler dikkate alınarak yapılmış, elde edilen veriler de sonuç bölümünde tablo ve grafiklerle gösterilmiştir.

Araştırmanın çalışma evrenini MEB 7. sınıf Türkçe ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı ve çalışma kitabı ile Koza Yayın Dağıtım 7. sınıf Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu kitaplarda bulunan ve karakter özelliklerinin arandığı sekiz hikâye metnidir.

Çalışmada yer alan veriler kaynak tarama yoluyla ve bilgisayarda analiz edilerek elde edilmiştir. Koza ve MEB Yayınlarına ait Türkçe Ders Kitaplarındaki sekiz hikâye değerlendirilmiştir. Koza Yayın Dağıtım'ın 7. Sınıf Türkçe ders kitabında serbest okuma metni olarak yer alan "Bulunan Para" adlı hikâyenin değerlendirmesi aşağıda verilmiş, diğer metinlerdeki karakterler, karakter özellikleri ve iletiler ayrıca tablo hâlinde gösterilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde 7. sınıf hikâyelerinden “Bulunan Para” adlı metin karakter eğitimi açısından değerlendirilmiş ve diğer metinlerdeki karakterler, karakter özellikleri ve iletiler ayrıca gösterilmiştir.

“Bulunan Para” Hikâyesinin İncelemesi:

Tema: Kişisel Gelişim

Metindeki Karakterler: Vedat, Vedat’ın Babaannesi.

Açık Karakterler: Vedat, Vedat’ın Babaannesi.

Hikâyeden anlaşıldığı kadarıyla Vedat, 5-6 yaşlarında bir çocuktur:

“Vedat henüz okula gitmiyordu.”

Bulunan paranın değerini bilememesinden, ayakkabılarını bağlayamamasından da onun küçük olduğu ve okuma yazma bilmediği anlaşılmaktadır:

“Kaç para bu babaanne?”

“Daha ayakkabılarını bağlamayı bile beceremiyorsun.”

Vedat’ın çocuk ruhuyla simit satan delikanlıya üzülmesi dikkat çeker:

“Güneşli bir sonbahar günüydü. Akasyaların yaprakları iyice dökülmüş, dalları çıplak kalmıştı. Hafif bir esinti, yerdeki sarı yaprakları önüne katmış sürüklüyordu. Vedat, kazağını giydiğine sevindi. Köşe başında akşam simidi satan delikanlının sırtında yalnızca gömlek vardı. Üşüyor olmalıydı.”

Vedat babaannesine bağlıdır ve onu çok sevmektedir:

“Babaannesine kızabilir miydi Vedat hiç? Öyle çok seviyordu ki onu!”

“Vedat neşeli bir kahkaha attı. Babaannesi sürprizlerle doluydu her zaman. Onunla birlikte bulunmak öyle eğlenceliydi ki...”

Vedat’ın babaannesi yaşlıdır. Torunuyla ilgilenen bir babaannedir. Onun sorularına samimi cevaplar verir:

“Böyle sorular sorduğunda Vedat’a takılmayı severdi babaannesi. Ama bu kez şaka yapmadı, anlayışla gülümsedi. Ağaçlar böyle küçükken dikilir yavrum, diye açıkladı. Sonradan büyürler, yükselirler, dallarına kuşlar yuva yapar, gölgelerinde insanlar oturur. Yıllar geçecek. Bu gördüğün ince fidanlar görkemli birer ağaç olacak. Sen de büyüyüp genç bir adam olacaksın.”

Yerde buldukları para üzerine Vedat hayaller kurar. Ama bu paranın nereden geldiği meselesi durumu değiştirir:

“O parayı kimin düşürmüş olabileceğini düşündün mü hiç?”

“Ya yaşlı bir adamcağz düşürdüyse? Ya yoksul bir evin mutfak parasıysa bu para? Ya bu akşam çoluk çocuk aç kalacaklarsa?”

Babaannesi torununa durumu izah eder. O da çok güzel bir davranış gösterir:

“Babaannesi söylediklerinde haklıydı. Öyle ya, dedi. Bu paranın sahibini bulmamız gerek babaanne. Hemen geri verelim.”

Kapalı Karakter: Hikâyede kapalı karaktere yer verilmemiştir.

Karakter Gelişimi:

Yazar metinde, Vedat ve babaannesini aktarırken yer yer metne müdahale eder ve okuyucuya mesaj verir:

“Kendi küçüklüğünüzü anımsıyorsanız o günlerde ayakkabı bağlamanın insana ne zor geldiğini bilirsiniz. Ama öğrendikten sonra da ‘Ne kadar basitmiş!’ diye şaşarsınız.”

“Vedat anlamaya başlıyordu. Bazı şeyler zaman alıyordu.”

Karakter gelişimi daha çok diyaloglar hâlinde gelişir:

“Sen benim kadar hızlı koşamıyorsun ki babaanne. Ben senden daha mı büyüğüm? Sen henüz büyümedin mi yani?”

“Büyüdüm, sonra da yaşlandım. O yüzden hızlı koşamıyorum artık. İkinci çocukluğuma başlıyorum şimdi.”

“Yani büyüüp de küçüldün mü?”

“Hayır, yavrum.” dedi sonunda. “Büyümüş de küçülmüş olan sensin!”

Yerde bulduğu parayı kendine ait gibi düşünen Vedat, önce babaannesinden destek alır ve bu parayla neler yapılabileceğini düşünmeye başlar. Hayallerinde üst zirvelere geldiğinde babaannesinin uyarısıyla şaşırır ve başkasına ait bir şeyle mutlu olunamayacağını anlar. Babaannesi Vedat’ın ilk baştaki düşüncelerinin yanlış olduğunu ona yaşatarak göstermeye çalışır ve başarılı olur.

Metindeki İletiler:

Ana İletiler: Bu hikâyede alın teri olmadan, çile çekmeden ele geçen parayla mutluluğun olamayacağı anlatılmıştır.

Yardımcı İletiler:

1. Başkasına ait bir şeyin alınmaması gerekir.

2. Ağaç nasıl yaşken eğilirse bazı davranışlar da küçük yaşlarda kazanılır.
3. Şaka da olsa yalan söylenmemelidir.
4. Çevre herkes tarafından korunmalıdır.

Metinde Bulunan Karakter Özellikleri:

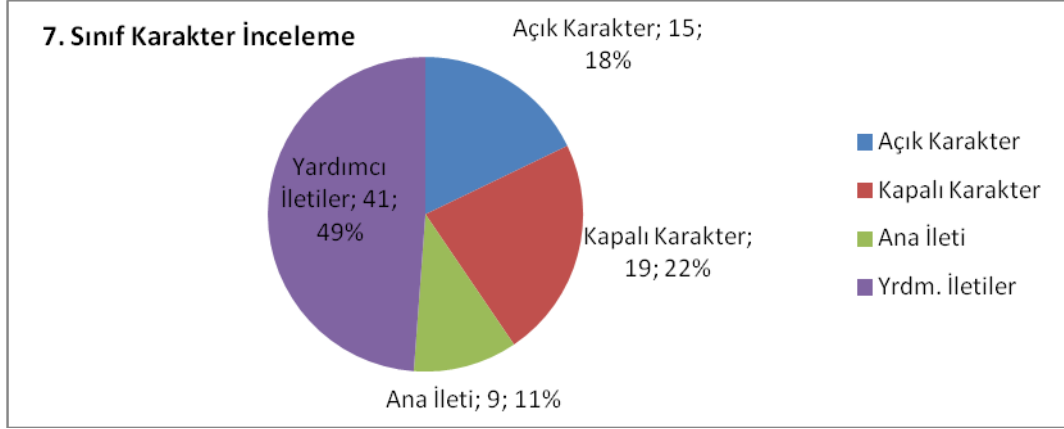
Bu hikâyede küçük bir çocuğun babaannesiyle birlikte geçirdiği bir gün anlatılır. Yerde bulunan para etrafında gelişen olay örgüsünde, çocuklara başkasına ait bir şeyle hayal kurulamayacağı ve onun harcanamayacağı, alın teri olmadan kazanılan bir mala sahip çıkılamayacağı, her şeyin bir sahibinin olduğu gibi karakter özelliklerinin verildiği görülür. MEB ve Koza Yayınlarına ait 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki diğer hikâyeler ile bahsi geçen “Bulunan Para” başlıklı hikâyedeki karakter özellikleri ve iletiler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1. 7. Sınıf Hikâyelerinde Bulunan Karakter Özellikleri

S	Metin	Açık Karakter	Kapalı Karakter	Ana İleti Yrd. İletiler	Karakter Özellikleri
1	Sait Faik Adasında	2	0	1 4	Okumayı çok seven birinin geride bıraktıklarıyla yaşaması ve herkesçe tutulması, kalıcı olması çocuklara bir mesajdır. Onların okuma yetileri gelişir. Hikâyede yaşama arzusu ve hayata tutunma, iyilikseverlik, doğaya saygı, inanç, öz güven, dostluk, kitap sevgisi gibi karakter özellikleri vardır.
2	Son kuşlar	2	2	1 5	Hikâyede yaşanılan yerlere sahip çıkma amacıyla doğaya saygı duyma, duyarlılık, sorumluluk, merhamet, hayvan sevgisi gibi karakter özellikleri çocuklara kavratılır.
3	Cici Semer	2	1	1 3	Metinde, insanın öz güveninin olması, kendi kararlarını kendisinin verebilmesi, saygı ve sevgiyle yaşama, kişisel gelişim bakımından kendi olabilme gibi karakter özelliklerini bulmak mümkündür.
4	Bulunan Para	2	0	1 4	Hikâyede küçük bir çocuğun babaannesiyle geçirdiği bir gün anlatılır. Yerde bulunan para etrafında gelişen olay örgüsünde çocuklara başkasına ait bir şeyle hayal kurulamayacağı, onun harcanamayacağı, alın teri olmadan kazanılan bir mala sahip çıkılamayacağı, her şeyin bir sahibinin olduğu gibi karakter özelliklerinin verildiği görülür. Çocuğa kişisel gelişim kazandırılır.
5	Miras Keçe	1	5	1 2	Bu hikâyede millî değerlere dikkat çekilir. Tarihî ve kültürümüzle ilgili olunca bir kecenin bile değer kazandığı, kültürümüze, maddi ve manevi değerlerimize sahip çıkılması gerektiği gibi mesajlar aktarılır.
6	Karada Yüzen Donanma Yeşil Gözlü	1	4	1 6	Hikâyede vatan sevgisi, azim, kararlılık, bilimsellik, cesaret, dayanışma, fikre önem verme, zamanı kullanma, tarihî bilgi, Türk büyüklerini öğrenme gibi karakteristik özellikler aktarılmaktadır.
7	Kardan Adam	1	4	1 7	Doğa ve Evren temasının Kar-Yeryüzü ve Uzay adlı alt temasında yer alan bu hikâyede çocuklara girişimcilik, doğa sevgisi, üretkenlik, çalışkanlık, estetik, inanç, bilimsellik gibi karakter özellikleri aktarılmaktadır.
8	Emine Teyzenin Çilek Reçeli	2	3	1 4	Hikâyede çocuklara yardımlaşma, bireysel yetenekleri kullanma, işin hakkını verme, özgüven, kararlılık, çalışkanlık gibi özellikler aktarılmaktadır.
Genel Toplam		15	19	9 41	

Tablo-1 incelendiğinde, açık karakterin 15, kapalı karakterin 19, ana iletinin 9 ve yardımcı iletilerin de 41 tane olduğu görülmektedir. Bunların yüzdelik değerleri aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Şekil 1. 7. Sınıf Hikâyelerinde Bulunan Karakter Özelliklerinin Yüzdelikleri

Bu sekiz hikâyenin bütününde, okumayı çok seven birinin geride bıraktıklarıyla yaşaması ve herkesçe benimsenmesi, kalıcı olması çocuklara aktarılacak istenen ortak bir mesajdır. Hikâyelerde yaşama arzusu ve hayata tutunma, iyilikseverlik, inanç, öz güven, dostluk, kitap sevgisi, doğaya saygı, duyarlılık, sorumluluk, merhamet, hayvan sevgisi gibi karakter özellikleri çocuklara kavratılır. Metinlerde ayrıca, insanın öz güveninin olması, kendi kararlarını kendisinin verebilmesi, saygı ve sevgiyle yaşaması, kişisel gelişim bakımından kendi olabilme gibi karakter özelliklerini de bulmak mümkündür.

Hikâyelerde millî değerlere özellikle dikkat çekilmiştir. Maddî ve manevî değerlerimize sahip çıkılması yönünde mesajlar verilmiştir. Vatan sevgisi, azim, kararlılık, bilimsellik, cesaret, dayanışma, fikre önem verme, zamanı kullanma, tarihî bilgi, Türk büyüklerini öğrenme gibi karakteristik özellikler öğrencilere kavratılmaya çalışılmıştır. Girişimcilik, doğa sevgisi, üretkenlik, çalışkanlık, estetik, inanç, bilimsellik gibi karakter özelliklere de hikâyelerde rastlanmaktadır. Çocuklara yardımlaşma, bireysel yetenekleri kullanma, işin hakkını verme, özgüven, kararlılık, çalışkanlık gibi özelliklerin önemi de iletilmektedir.

İncelenen hikâyelerde *öz güven, dostluk, kitap sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, kararlılık* 3 kere, *duyarlılık, sorumluluk, acıma, saygı, sevgi, affedicilik, millî değerler, vatan sevgisi, azim, bilimsellik, iyilik, doğaya saygı, inanç, cesaret, dayanışma, zamanı kullanma, girişimcilik, çalışkanlık* gibi karakter özellikleri de 2'şer kere kullanılmıştır. Estetik ve yardımlaşma gibi karakter özelliklerine de rastlanılmıştır.

Tablo 2. 7. Sınıf Hikâyelerinde Bulunan İletiler

1	Hayallere sınır konulamaz.	Anlayış
2	İnsan bazı bilgilere araştırarak ulaşır.	Araştırma
3	Bir işe başlamadan ön çalışma yapmak gerekir.	
4	Bir şeyin birden fazla çözümü olabilir.	Bakış açısı
5	İnsan bir şeyi farklı yollarla da yapabilir.	
6	Hayal dünyalarında tasarladıklarını yapmaya çalışan taze beyinlerin fikirleri ve umutları vardır.	Çalışkanlık
7	Ağaç nasıl yaşken eğilirse bazı davranışlar da küçük yaşlarda kazanılır.	Davranış
8	Hayatın her anını dolu dolu yaşamak gerekir.	
9	Kültürel değerlerin kıymetini bilmeliyiz.	Değer bilme
10	Hayatta bazı şeylerin kıymeti elden kaçırılınca anlaşılır.	
11	Herkese hak ettiği kadar değer vermeliyiz.	Değer verme
12	Bazı davranışlar karşılıklı olmalıdır.	Diyalog
13	Doğal dengeyi değiştirebilecek hareketlerden kaçınılmalıdır.	Doğa bilinci
14	Çevre bilinci verilmeye çalışılmıştır	
15	İnsanlar doğanın yok oluşuna seyirci kalmamalı, bunun düzeltilmesi için gayret göstermelidir.	Doğa sevgisi
16	Okuryazar olmak çok önemlidir.	Eğitim
17	Her şeyin bir sonu vardır.	Geçici olma
18	Bireysel bir yetenekten yola çıkarak birçok insanı bir araya getirip bir iş etrafında istihdam edebiliriz.	Girişimcilik
19	Padişah da olursa fikir alışverişine önem verilmelidir.	Görüş bildirme
20	Alın teri dökülmeden gelen malın kıymeti bilinmez.	Hakkını verme
21	Alın teri olmadan, çile çekmeden kazanılan parayla mutlu olunmaz.	Haksız kazanç
22	Bazı olayları engellemek insanların elindedir.	
23	İşini hakkıyla yapanlara hizmet edilmeli, yapmıyorsa onların arkasından körü körüne gidilmemeli	İrade
24	Başkasına ait bir şeyin alınmaması gerekir.	İzin alma
25	İnsan bir şeyi ne kadar benimserse onu o kadar yaşar.	Kabullenme
26	Zor durumlar insana bazı keşifler, icatlar yaptırır.	Keşfetme
27	Tarihî değerler unutulmamalıdır.	Millî bilinç
28	Tarihî bilgiler öğrenilmelidir.	
29	İnsan bir şeyi yapmaya karar verince o iş ne kadar zor olursa olsun sonuca ulaşılır.	Mücadele etme
30	Zorluklar karşısında pes edilmemelidir.	
31	Çocuklara daha iyi bir dünya bırakmak gerekir.	Planlı olma
32	Bazı hayaller planlanırsa ve uygulanırsa gerçeğe dönüşür.	
33	Küçükler büyüklere saygılı olmalıdır.	Saygı
34	Canlı cansız her şeye şefkatle yaklaşılmalıdır.	Şefkat
35	İşini iyi yapan toplum tarafından her zaman hatırlanır. Kötü yapanın da cezasını toplum verir.	Takdir edilme
36	Önlem alınmazsa bu dünya yaşanılır olmaktan çıkabilir.	Tedbirli olma
37	İnsan yaşadıkları ve yazdıklarıyla bir bütündür.	Tutarlılık
38	Ümit hiçbir zaman yitirilmemelidir.	Ümitli olma
39	Şaka da olsa yalan söylenmemelidir.	Yalan
40	Yeryüzündeki her şeyin bir yaratıcısı vardır.	Yaratılış
41	İnsanlara yardım etmek başka kapılar açar.	Yardıms severlik

Hikâyelerin geneline bakıldığında kitap sevgisi, doğa sevgisi, öz güven gibi karakter özelliklerinin daha ağır bastığı görülmektedir. Metinler tek tek incelendiğinde hikâyelerdeki olay örgüsü ile hikâyelerde geçen karakter özelliklerinin de bir uyum içinde olduğu, inanç, sevgi ve manevi değerlerin hikâyelerin bütününe yayıldığı görülmektedir. Hikâyelerdeki ileti sayıları 3-7 arasında değişmektedir. Karakter özellikleri gibi bu iletilerin de çocukların anlama ve gelişim düzeylerine uygun oldukları söylenebilir.

Sekiz hikâye metninde 32 farklı ileti toplam 41 defa kullanılmıştır. *Araştırma, bakış açısı, çalışkanlık, değer bilme, doğa bilinci, doğa sevgisi, irade, mücadele etme, planlı olma, takdir edilme* gibi iletiler diğerlerine göre daha fazla kullanılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak şunlar söylenebilir:

1. Karakter eğitimi açısından hikâyelere bakıldığında, daha çok *sevgi, aile, cesaret* gibi karakter özelliklerinin önde olduğu görülmektedir.

2. Tablo 1 incelendiğinde metinlerdeki açık ve kapalı karakter yoğunlukları görülmektedir. Karakter ve gelişimleri dikkate alındığında özellikle kapalı karakterlerin bazı metinlerde hiç kullanılmadığı, kullanılanların da geliştirilmediği görülmektedir. Metinlerin içerikleri de bu anlamda zayıf kalmıştır.

3. İncelenen metinlerin ileti yoğunluğunda *araştırma, bakış açısı, çalışkanlık, değer bilme, doğa bilinci, doğa sevgisi, irade, mücadele etme, planlı olma, takdir edilme* diğerlerine göre daha fazla kullanılmıştır. Bunlar da çocukların karakter ve dil gelişiminde önemli özelliklerdir.

4. Son olarak metinlerin içinde çocukların manevî boşluklarını dolduracak, millî değerleri anlatan birkaç metin dışında inanç meseleleriyle alakalı herhangi bir metne rastlanmamıştır. Ortaya konan karakterlerin çeşitliliğinde de eksiklikler vardır. Metinlerin betimleme, sunma ve akıcılık gibi bazı yönlerde de zayıflığı göze çarpmaktadır.

İnsanın kendisini ve içinde yaşadığı toplumu anlaması, ona ayak uydurması, bazı insanî değerlerle olmaktadır. Bu çalışmada kişinin karakter ve dil becerileri bakımından farklı özelliklerinin olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Metinler üzerinde yapılan bu çalışma aynı zamanda okullarda Türkçe derslerinde okutulan hikâye türü dışındaki tüm metinler için de yapılabilir. Araştırmanın sonuçları dikkate alındığında şu önerilerde bulunulabilir:

1. Henüz okullarımızda bir ders hâline gelmemiş olan karakter eğitimi, bir ders olarak ilkokul ve ortaokullarda okutulabilir.

2. Ders kitaplarına alınacak metinler, karakter eğitimi açısından özellikle incelenmelidir.

3. Çocuklara verilmeye çalışılan karakter özellikleri sadece derslerle sınırlandırılmamalı, bu alanda farklı faaliyetler düzenlenmelidir.

Kaynakça

- Aşkın, M. (2007). Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10 (2), 213-220.
- Aytaç, S. (2000). *İnsanı Anlama Çabası*. Bursa: Ezgi Yayınları.
- Çağdaş, A. (2002). *Anne-Baba-Çocuk İletişimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Destebaşı, F. (2011). Çocuk edebiyatı eserlerinin 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin karakter gelişimine etkisi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi, Bolu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Ergün, M.(1994). *Eğitim Sosyolojine Giriş*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Gossett, H.A. (2006). *The missing link: character education, unpublished dissertation*. Capella University, Minosata, USA
- Karaca, F. B. (2008). Karakter eğitimi 1. *Eğitim Bülteni Dergisi*, Yıl 6, Sayı:22
- Karatay, H. (2011). Karakter eğitiminde edebi eserlerin kullanımı. *Turkish Studies*. 6(1), 1398-1412.
- Kılınç, A. ve Akyol, Ş. (2009). İlköğretim 6. sınıf türkçe ders kitaplarında yer alan sevgi temasının değerler eğitimi açısından incelenmesi. I. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- Kulaksızoğlu, A. (1999). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayınları.
- Özgü, H. (1969). *Şahsiyet*. Özgü Yayınları, İstanbul
- Sever, S. (1998). *Dil ve iletişim (Etkili yazılı ve sözlü anlatım)*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 31 (1): 51–66.
- Sever, S. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayınları.
- Uysal, F. (2008) Karakter eğitimi programlarının değerlendirilmesi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

EK: Bulunan Para

Babaannesi eğilmiş, Vedat'ın pabuçlarını bağlıyordu. Az sonra birlikte çarşıya çıkacaklardı. Aslında evin alışverişini Vedat'ın annesi yapardı. Babaanneyle torun ise her akşamüzeri çarşıya çıkmak bahanesiyle biraz gezip dolaşırlar, bu arada fırına da uğrarlar, sınımsık iki ekmek alıp eve dönerlerdi.

“Sen ne zaman büyüyeceksin?” diye sordu babaannesi.

“Büyüdüm ya!” dedi Vedat. “Ona kadar saymasını biliyorum. Büyüdüm sayılır.”

“Sana öyle geliyor.” dedi kadıncağz. “Daha ayakkabılarını bağlamayı bile beceremiyorsun.”

Vedat henüz okula gitmiyordu. Kendi küçüklüğünüzü anımsıyorsanız o günlerde ayakkabı bağlamanın insana ne zor geldiğini bilirsiniz. Ama öğrendikten sonra da “Ne kadar basitmiş!” diye şaşarsınız.

“İnsanın büyümesi, ayakkabısını kendisinin bağlamasından mı belli olur?” diye sordu Vedat.

“Başka şeyler de vardır elbette. Büyüdükçe insanın bilgisi artar, güçlenir, daha hızlı koşar...”

“Sen benim kadar hızlı koşamıyorsun ki babaanne. Ben senden daha mı büyüğüm? Sen henüz büyümedin mi yani?”

“Büyüdüm, sonra da yaşlandım. O yüzden hızlı koşamıyorum artık. İkinci çocukluğuma başlıyorum şimdi.”

“Yani büyüüp de küçüldün mü?”

Ne diyeceğini kestiremeyen yaşlı kadın güldü.

“Hayır, yavrum.” dedi sonunda. “Büyümüş de küçülmüş olan sensin!”

Vedat da güldü. Birlikte sokağa çıktılar. Güneşli bir sonbahar günüydü. Akasyaların yaprakları iyice dökülmüş, dalları çıplak kalmıştı. Hafif bir esinti, yerdeki sarı yaprakları önüne katmış sürüklüyordu. Vedat, kazağını giydiğine sevindi. Köşe başında akşam simidi satan delikanlının sırtında yalnızca gömlek vardı. Üşüyor olmalıydı.

Bakkalı ve yeni açılan manavı geçip caddeye doğru yürüdüler. Vedatların oturduğu sokak pek gürültülü değildi. Ama caddeye yaklaştıkça arabaların korna sesleri duyuluyordu.

“Parkta biraz oturacak mıyız yine?” diye sordu Vedat.

“Oturacağız elbette.” diye karşılık verdi babaannesi. “Orayı ben de senin kadar seviyorum.”

Tahta sıralardan çoğu boştu. Bir tanesine iliştiler. Parkın ortasına bir havuz yapılıyordu ama henüz bitmemişti. Kenarlarının çimentosu bile kurumamıştı. Babaannesinin söylediğine göre sonradan içi mavi mozaikle kaplanacak, suyla doldurulacaktı. Kırmızı balıklar yüzecekti içinde.

“Kim bilir ne güzel olacak!” dedi Vedat. “Balıklara ekmek atabilir miyim o zaman?”

“Atabilirsin elbette.”

“Eski evimizin yakınındaki parkta kuşlar da vardı. Burada neden yok?”

“Çünkü burada kuşların yuva kurabileceği gibi büyük ağaçlar yok henüz. Fidanlar daha geçen yıl dikilmiş.”

“Eğer kuşlar büyük ağaçları seviyorsa neden fidan dikmişler buraya? Neden doğrudan doğruya büyük ağaçlar dikmemişler?”

Böyle sorular sorduğunda Vedat'a takılmayı severdi babaanne. Ama bu kez şaka yapmadı, anlayışla gülümsedi. “Ağaçlar böyle küçükken dikilir yavrum” diye açıkladı. “Sonradan büyürler, yükselirler, dallarına kuşlar yuva yapar, gölgelerinde insanlar oturur. Yıllar geçecek. Bu gördüğün ince fidanlar görkemli birer ağaç olacak. Sen de büyüüp genç bir adam olacaksın.”

Vedat anlamaya başlıyordu. Bazı şeyler zaman alıyordu. Parkın bir bölümüne çim ekilmişti.

Alçak duvar boyunca renkli kadife çiçekleri sıralanıyordu. Şimdiden güzeldi park. Ağaçlar büyüdüğünde daha da güzelleşecekti.

“İyi ki burayı yapmışlar,” dedi Vedat. “Parkı çok seviyorum.”

“Ben de. Tozlu sokaklar arasında dinlenmek için böyle bir yer bulabilmek gerçekten büyük mutluluk.”

Vedat tam “Mutluluk ne demek?” diye sormaya hazırlanırken rüzgârın uçurduğu kuru yaprakların arasında mavi bir kâğıt parçası gördü. Uzaktan paraya benziyordu. Babaannesine de gösterdi.

“Evet” dedi yaşlı kadın. “Gerçekten para galiba. Hadi, uçup gitmeden yakala bakalım.”

Vedat yerinden fırladı. Bir süre rüzgârla yarıştıktan sonra parayı yakalamayı başardı. Soluk soluğa babaannesinin yanına döndü.

“Kaç para bu babaanne?”

Kadıncağız parayı inceledi. Gülümsedi. “Çok para!” dedi. “Ne kadar şanslısın! Bir anda zengin oldun. Gözlerinin keskinliğine diyecek yok. Ayağının çabukluğuna da diyecek yok.”

Vedat parayı elinde evirip çevirdi. Üstündeki şekillerden bir anlam çıkaramadı. “Yani kaç para bu?” diye sordu.

“Tam yirmi bin lira.” dedi babaannesini.

Bu da fazla bir anlam taşımıyordu Vedat için. “Yirmi bin lira çok mu sayılır?”

“Hem de pek çok.”

“Yani neler alınabilir? Çikolata alınır mı?”

“Yiyemeyeceğin kadar.”

“Peki top?”

“Kaç tane istersen. Gerçek bir futbol topu bile alabilirsin.”

“Üç tekerlekli bisiklet almaya yeter mi?”

“Yeter sanırım.”

Vedat kulaklarına inanmıyordu. Durup dururken dünya kadar parası olmuştu. Sevincine diyecek yoktu. “Bu parayı seninle birlikte harcayalım babaanne, olmaz mı? Ben alışveriş yapmasını pek bilmiyorum da...”

“Bana da bir şeyler alırsan olur.”

“Alırım elbette. Bu parayı birlikte bulduk sayılır. Birlikte harcarız.”

“Peki, sen kendine ne alacağını düşündün mü?”

Vedat durakladı. Aklına öyle çok şey geliyordu ki hangisini en çok istediğine karar veremiyordu bir türlü. Hepsini birden almaya ise herhalde yirmi bin lira bile yetmezdi. Ne olursa olsun, yerinde duramıyordu. Bir an önce harcamak istiyordu parayı. “Hadi babaanne,” dedi.

“Çarşıya gidelim.”

“Gideriz” dedi yaşlı kadın, “Acelelerimiz yok. Parayı bugün harcıyıp bitirmek zorunda değiliz ki! Burada oturalım biraz daha. Parkı çok sevdiğini söyleyen sendin.”

Vedat omuzlarını kaldırdı. Doğrusu parkı seviyordu sevmesine ama bulduğu parayla alabileceği oyuncaklar onu daha çok heyecanlandırıyordu. İyi de kendisine ne almalıydı gerçekten?

“Vedat” dedi babaannesini usulca. “Sence o para nereden geldi?”

“Nerden olacak? Gelmiştir işte...”

“Gökten inmedi ya! Ağaçlarda da para yetişmiyor. Öyleyse bu parayı biri düşürmüş olmalı.”

Vedat’ın kafası karıştı biraz.

“O parayı kimin düşürmüş olabileceğini düşündün mü hiç?”

“Yoo!” dedi Vedat. Gerçekten de bu konu aklına bile gelmemişti.

“Ya yaşlı bir adamcağız düşürdüyse? Ya yoksul bir evin mutfak parasıysa bu para? Ya bu akşam çoluk çocuk aç kalacaklarsa?”

Kaşlarını çattı Vedat. Az önceki büyük sevinci, büyük bir üzüntüye dönüşüyordu. Babaannesi söylediklerinde haklıydı. “Öyle ya” dedi. “Bu paranın sahibini bulmamız gerek babaanne. Hemen geri verelim. Ben de burada oturmuş, kendime alacağım oyuncakları düşünüyorum. Hadi, kalksana. Gidip herkese soralım.”

Babaannesi yerinden kalktı, eğilip Vedat’ı alnından öptü. “Aferin.” Dedi. “Ben de senden böyle bir davranış bekliyordum.”

“Öyleyse ne duruyoruz? Hava kararıyor. Bunca insan arasında paranın sahibini bulmamız hiç de kolay olmayacak.”

“Haklısın, hiç kolay olmayacak. Ama şimdi sana başka bir şey söyleyeceğim. Sakın şaşırma: Paranın sahibini aramamıza gerek yok.”

Gözlerini iri iri açarak “Neden?” diye sordu Vedat. “Yoksa kimin düşürdüğünü biliyor musun?”

“Hayır. Bilmiyorum.”

“Öyleyse neden aramayacakmışız? Az önce diyordun ki...”

“O elinde tuttuğun para var ya,” diye açıkladı yaşlı kadın. “Yirmi bin lira değil aslında.”

Vedat elindeki paraya bir kez daha baktı. “Değil mi? Kaç lira peki?”

“Sadece yirmi lira.”

Vedat gülmeye başladı. “Yirmi lira ha? Beni yine kandırdın demek... Aşk olsun sana babaanne!”

“Kandırmadım yavrum, şaka yaptım. Hem de küçük bir ders almanı istedim bu olaydan. Kızmadın bana, değil mi?”

Babaannesine kızabilir miydi Vedat hiç? Öyle çok seviyordu ki onu! “Peki, yirmi liraysa sahibini aramamıza gerek yok mu?”

“Değmez. Üstelik bir şey daha var. Bu yirmi liralık çok eski. Artık kullanılmıyor. Hiçbir yerde geçmiyor. Başka bir deyişle elindeki paranın hiçbir değeri yok. Hiçbir şey alınmaz onunla.”

Vedat neşeli bir kahkaha attı. Babaannesi sürprizlerle doluydu her zaman. Onunla birlikte bulunmak öyle eğlenceliydi ki...

“Hadi,” dedi yaşlı kadın. “Fırına gidip ekmeklerimizi alalım, sonra da eve dönelim artık. O parayı bugünün bir anısı olarak saklarsın.”

Bu anı Vedat için on tane bisikletten daha değerliydi. Parayı pantolonunun cebine soktu. Tahta sıradan kalktılar. El ele tutuşup parkın kapısına doğru yürüdüler.

Sulhi DÖLEK